

*Archeologický ústav Československé akademie věd
pobočka v Brně*

*Přehled výzkumů
1957*

Brno 1958

PD 1520/1957 (1958)

14013/60

P ř e h l e d v ý z k u m ů 1 9 5 7

Vydává : Archeologický ústav ČSAV, pobočka v Brně,
Stalinovy sady 19/23.

Odpovědný redaktor : Dr Josef Poulik

Redaktoři : Dr A. Benešová, Dr B. Klíma

Vydáno jako rukopis - 300 kusů - neprodejné.

Slovanské pohřebiště na "Trapíkově" u Mikulčic.

"Trapíkov" je název protáhlého písčitého návrší, jen nepatrně zvýšeného nad inundační terén, ve východní části katastru obce Mikulčic /okr.Hodonín/. Ze staršího písečníku v jeho středu odebírají občané písek jen čas od času, majíce bližší zdroje přímo u obce. Podle jejich údajů však zde bylo kdysi porušeno několik hrobů. Protože pohřebiště bylo opět ohroženo odebíráním písku, přistoupili pracovníci Archeologického ústavu, expedice v Mikulčicích na podzim r. 1957 k odkrytí 10 čtverců na severním a severovýchodním okraji písečníku, takže kromě zjišťovacího měl tento výzkum také charakter zachraňovací. Akci vedl a původní nálezkovou zprávu vypracoval V.Režný.

Na odkryté ploše byl zachycen jámy eneolitického osídlení, hlavně v její západní části, a slovanské pohřebiště ve východním pruhu čtverců. Tři nepravidelné, z velké části rozrušené jámy poskytly poměrně malé množství eneolitického keramického materiálu. Zdá se, že toto osídlení zde nebude zvlášť husté a že se bude stahovat spíše na západní stranu návrší. Z 19. slovanských hrobů jsme získali jen velmi málo antropologického i nálezkového materiálu.

Orientace hrobů byla téměř jednotná. Dvanáct hrobů směřovalo od SZ k JV, čtyři od Z na V, jeden dětský byl uložen obráceně a jiný, který však byl zcela prázdný a našel se celkem mimo pohřebiště, byl orientován od S k J. Hrobové jámy se rýsovaly pod humusovitou vrstvou 30 - 60 cm mocnou v čistém písku. Většinou měly tvar obdélníků, jen ve třech případech vykazovaly oválný tvar. Niže si všimneme jen hrobů s milodary.

Hrob č.5: V zásypu oválného hrobu se nacházely v basi humusovité vrstvy slovanské střepy z jedné velké nádoby. /Jemně zrnitý materiál, tenké stěny, tvrdé vypálení/. Střepy nenáležejí asi k vlastnímu hrobu, spíše k mladší vrstvě překrývající pohřebiště. Po pravé straně kostry, uložené v natažené poloze od Z k V se našel zlomek bronzové náušnice se zbytkem granulace hrozníčku.

Hrob č.6: Z kostry se zachovaly pouze zuby. Asi po pravé straně hlavy byl uložen železný nožik. Zachoval se ve dvou zlomcích.

Hrob č.8: Po levé straně hlavy kostry, uložené v natažené poloze ve směru SZZ - JVV byly nalezeny 2 zlomky tenkého bronzového náušnicového drátu.

Hrob č.10 : Z kostry se dochovalo jen několik zubů a z hrobového inventáře 4 skleněné korále. Dva z nich jsou jednoduché, modré, jeden modrý jednou členěný a další světle hnědý čtyřikrát členěný. V zásypu hrobu, 30 cm pod basí humusovité vrstvy a 20 cm nade dnem hrobu byly nalezeny střepy z malé nádoby. Protože jsou silně přepálené, snadno se rozlamují a drobí, takže není možno určit její tvar.

Hrob č.11 : Z kostry se zachovala jen lebka. Ve spodní části hrobu se nacházela nádobka z jemně zrnitého materiálu. Pečlivě opracovaný povrch má tmavošedou barvu. Tenké stěny se rozevírají v nízký, konický sříznutý okraj /v-16,7; dv-10,7; ds-6,9; max d/w-14,4/9 cm/.

Hrob č.12 : V dětském hrobě /z kostry se zachovalo jen 8 zubů/ zůstal dochován v horní části po levé straně železný nožík.

Hrob č.19 : Zásyp hrobu obsahoval malou retušovanou čepelku z rohovce.

Pohřebiště na "Trapíkově" je položeno asi 1,5 km na severozápad od známého hradiště "Valy" u Mikulčic. Tato vzdálenost vylučuje již možnost, že by bylo ještě součástí tohoto rozsáhlého objektu, jehož hranici klade J.Poulik někde do trati "Štěpnice" /J.Poulik, výsledky výzkumů na velkomoravském hradišti "Valy" u Mikulčic, PA XLVIII 1957/. Dlouhá, polokruhovitě se stáčeající sníženina v této trati, zaplňovaná v době jarních záplav vodami řeky Moravy, mohla být sice vyhlodána jejími dravými proudy, mohla by však také souviset s přibližným vymezením předhradí /viz plánek/. Zkoumané pohřebiště náleželo patrně k nějaké menší slovanské osadě, ležící v jeho těsné blízkosti.

Pohřebiště, které pravděpodobně nebude mít velkou kapacitu, bylo v těch místech, kde jsme položili své sondy, poměrně velmi chudé. Z devatenácti hrobů obsahovalo pouze šest hrobový inventář. Z tohoto počtu však musíme vyjmout dva hroby s noži, které

nemají pro datování význam. Pro datování a alespoň částečné hodnocení tedy zbývají pouze čtyři hroby. Střepy, nalezené v zásypu hrobu č. 5, nemůžeme pokládat za přímý hrobový inventář. Spočívaly při basi humusovité vrstvy 40 cm nad kostrou a tedy téměř ve výšce ostatních keramických nálezů z plochy. Mají rovněž, na rozdíl od hrobové keramiky, která je zde většinou hůře vypálená a temněji zbarvená, charakter keramiky sídlištní - tvrdé vypálení a světlejší barvu. Přesto jsou důležitou datovací pomůckou, protože určují pro tento hrob terminus ante quem. Podle nálezové zprávy ležely střepy ve skupince nad hrobovým zásypem a na první pohled bylo patrné, že tvoří část jedné velké nádoby. Humusovitá vrstva v okolních čtvercích nad hrobem obsahovala ještě další střepy stejné povahy. Zastupují zde vrstvu mladší než pohřebiště, nikoliv však vlastní vrstvu patrně blízkého sídliště.

Jak již bylo uvedeno, jen některé hroby obsahovaly milodary a šperky, takže k rozboru se předkládá jen velmi málo materiálu. Proto také závěry budou jen skromné. Na pohřebišti u kostelů na hradišti "Valy" byly nalezeny dva hroby s členěnými korálky ze sklovité hmoty. J. Poulík se o nich zmiňuje: "V moravském prostředí se tyto typy korálů udržují až asi do poloviny 10. století" /l.c., 300/. Hrob č. 10 na "Trapíkově" obsahoval čtyři korálky, z toho dva členěné. Poslední termín jeho uložení by tedy byla polovina 10. století. Zlomky bronzových náušnic z hrobu č. 8 nejsou průkazným materiálem. Je-li zlomek z hrobu č. 5 náušnicí s hrozníčkem, pak je rovněž první polovina 10. století dobou jeho užívání. Střepy nádoby z hr. 10 nám neposkytují spolehlivé podklady pro datování. Bezpečnější v tomto směru se zdá být nádoba z hrobu č. 11. Svým materiálem, stavbou i výzdobou se sice hlásí ke keramice VII. horizontu na hradišti "Valy" /l.c., s. 330; obr. 106, 107/, její okraj však posud postrádá charakteristické profilace střepů této vrstvy. Ostatní keramický materiál z plochy pohřebiště se neliší od materiálu uvedeného horizontu. Pro srovnání uvádím kresebně několik profilů střepů z obou nalezišť. Vysoká profilace okraje, jemně zrnitý materiál, tvrdé vypálení a výzdoba jsou znaky společné pro obě vrstvy. Stejně jako na keramice z objektů na hradišti "Valy", setkáváme se i

zde se žlábký a rýhami na horní ploše okraje, plastickým obvodovým okrajovým žetrem nebo zaoblenými či prohnutými plochami. Tenkostěnné střepy jsou zdobeny několikanásobnými ostře rytými vlnicemi. Jak jsem již uvedla, pokládám však tuto keramiku za mladší než je pohřebiště.

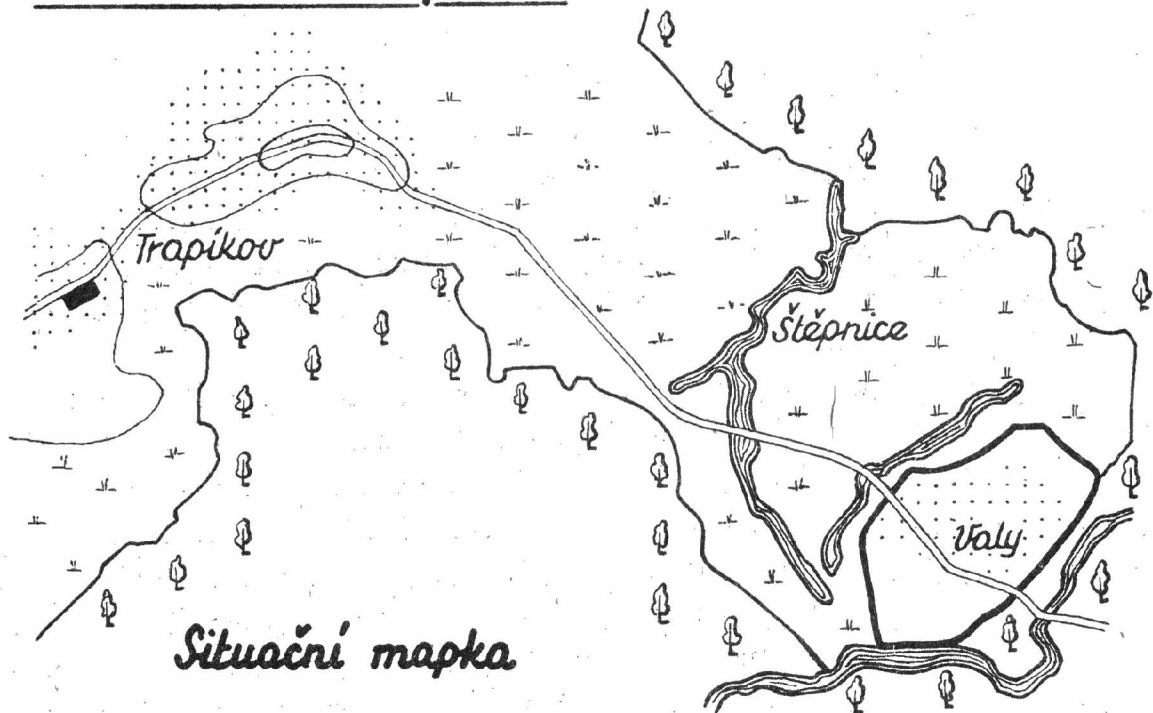
Klademe-li tedy korále z hrobu č. 10 do první poloviny desátého věku a převládá-li keramika z nejmladší vrstvy v době od poloviny 10. do konce 11. století, patří i hroby, uložené na "Trapíkově" do první poloviny 10. století. Žádný nález nás dosud neopravňuje k časnějšímu datování. Zachraňovací a zjišťovací práce v této poloze však budou i v následujících letech zřejmě pokračovat a teprve ony nám budou moci říci více o rozsahu tohoto pohřebiště a zvláště pak o jeho významu a vztahu k důležitému středisku, jaké představuje mikulčické hradiště v poloze "Valy".

M. Kostelníková

Ein slawisches Gräberfeld auf "Trapíkov" bei Mikulčice.

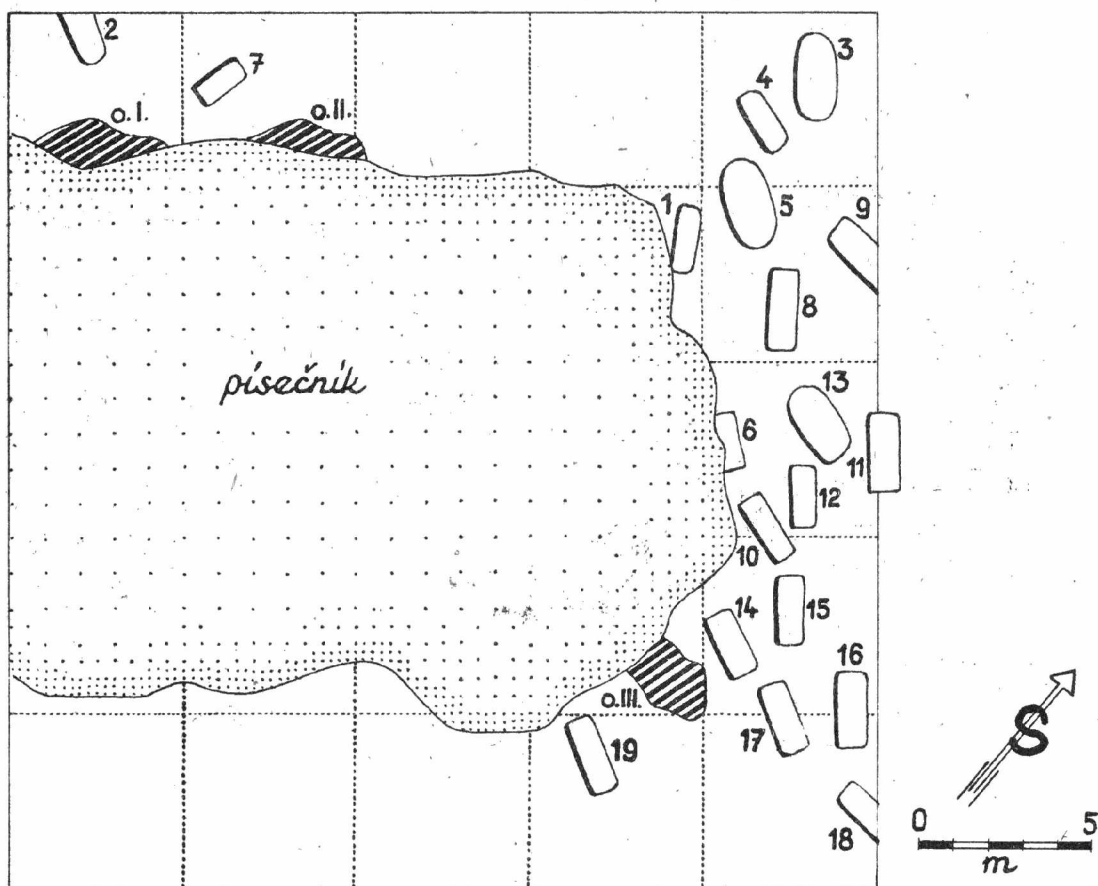
Nordwestlich des Burgwalles "Valy" bei Mikulčice wurde im Herbst 1957 auf dem Sandhügel des sogenannten "Trapíkov" ein slawisches Skelettgräberfeld bloßgelegt. Sechs von insgesamt 19 geöffneten Gräbern enthielten Grabbeigaben. Die Funde der Gräber Nr. 10 /Gliederkorallen aus glasartiger Masse/ und Nr. 11 /Gefäß/ ermöglichten dieses Gräberfeld in die erste Hälfte des 10 Jahrhunderts zu datieren. Scherben aus der Humusschicht über den Gräbern haben jüngeren Charakter und gehören wahrscheinlich zu der mutmasslichen nahen Siedlung.

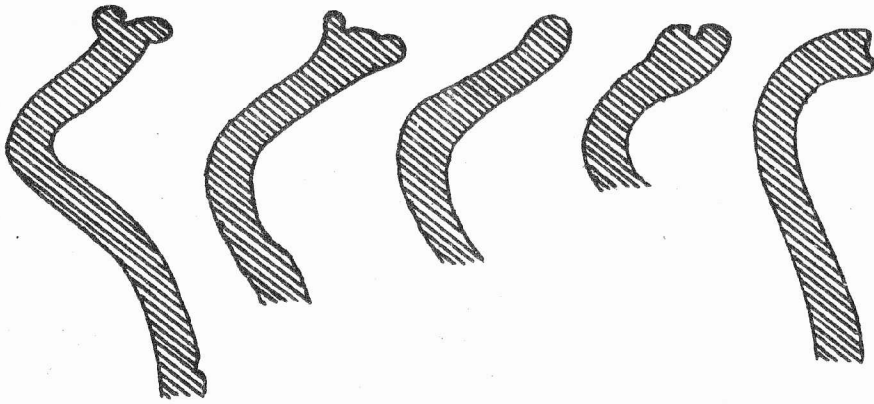
Mikulčice - Trapíkov

Situační mapka

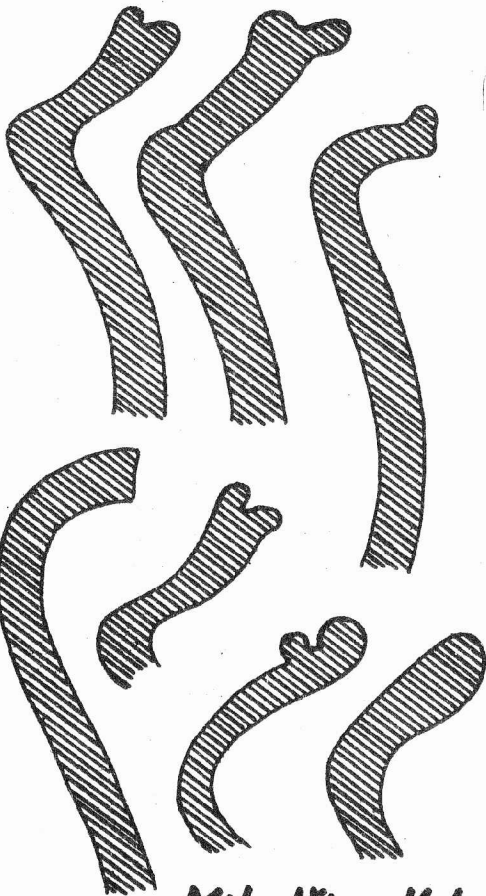
Plán pohřebiště

Mikulčice - Trapík

okraje nádob z plochy
 pohřebiště
 a nádoba z hrobu č. 11

Mikulčice - Voly

okraje nádob ze VII. horizontu

